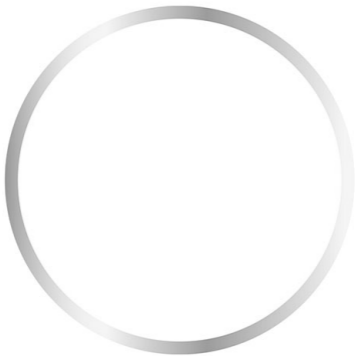

VIERA, NÁDEJ A MASAKER

NICK CAVE **SEÁN O'HAGAN**

NICK SEÁN
CAVE O'HAGAN

**VIERA,
NÁDEJ
A MASAKER**

Preložil Vladislav Gális

IKAR

Nick Cave and Seán O'Hagan
FAITH, HOPE AND CARNAGE

Copyright © Lightning Ltd (on behalf of Nick Cave)
and Seán O'Hagan, 2022

Copyright licensed by Canongate Books Ltd.

Arranged with Andrew Nurnberg Associates International Limited

Translation © 2023 Vladislav Gális

Jacket design by Alex Merto

Author photographs: Nick Cave by Megan Cullen;

Seán O'Hagan by Lynette Garland

Slovak edition © 2023 by IKAR, a.s.

ISBN 978-80-551-8946-8

Venujem svojej rodine
N. C.

Venujem Kieranovi
S. O'H.

Malé chlapča ich povedie.

Izaiáš 11,6

OBSAH

1 Krásny druh slobody	9
2 Užitočnosť viery	31
3 Ríša nemožného	51
4 Láska a určitý nesúlاد	70
5 Zmiznutie	94
6 Pochybnosti a úžas	103
7 Radikálna intimita	144
8 Pocit spoločného vzdoru	167
9 Úžasný nápad	181
10 Sled obyčajných masakrov	206
11 Krásny zúfalý svet	245
12 Zaviedla nás sem Anita	256
13 Veci sa rozvíjajú	263
14 Boh v oblakoch	290
15 Rozhrešenie	308
Epilóg	328
Doslov	349
Po dvoch rokoch	353
Poďakovanie	367
Register	368

1

KRÁSNY DRUH SLOBODY

Seán O'Hagan: Som prekvapený, že ste sa na toto dali nahovoriť, keďže už dlhšie neposkytujete rozhovory.

Nick Cave: Komu by sa chcelo robiť rozhovor? Rozhovory sú väčšinou nanič. Naozaj. Úplne vás vyšťavia. Neznášam ich. Ich základný predpoklad je strašne ponižujúci: vychádza vám nový album, musíte propagovať nový film, musíte predať knihu. Po čase vás jednoducho unaví váš vlastný príbeh. Asi som si v istej chvíli uvedomil, že taký typ rozhovorov mi nič nedáva. Že len berie. Vždy som sa po nich musel istý čas zotavovať. Akoby som musel odznova hľadať sám seba. A tak som sa na to asi pred piatimi rokmi úplne vykašľal.

Aký teda máte pocit z tohto tu?

Neviem. Ale zase komunikujem rád, rád sa stretávam s ľuďmi. A naše rozhovory boli vždy veľké, rozsiahle, takže keď ste prišli s takýmto návrhom, bol som zvedavý, kam to celé povedie. Nuž, poďme na to.

Keď som sa vami rozprával v marci (2020), práve ste v dôsledku pandémie zrušili svetové turné. Musím povedať, že ste k tomu pristupovali pozoruhodne stoicky.

Rozhodne to bolo zvláštne obdobie. Keď nás postihol covid a môj manažér Brian Message mi oznámil, že nepôjdeme na turné, pocítil som akési prázdno, akoby sa po do mnou prepadol celý svet. Príprave koncertnej podoby albumu *Ghosteen* sme venovali množstvo úvah a úsilia – skúšali sme s desiatimi vokalistami, vytvorili sme celú vizuálnu štruktúru predstavenia, ktorá pôsobila absolútne jedinečne a fascinujúco. Stálo nás to veľa práce, mentálnej energie aj financií. Takže keď som sa dozvedel, že turné určite nebude, v prvej chvíli som bol zhrozený. Zasiahlo ma to v samej podstate bytia, lebo som bol človek, ktorého životom sú koncertné turné. To bolo moje ja. Hovorím to veľmi opatrne, lebo viem, akí sklamaní boli fanúšikovia, ale, ak mám byť úprimný, ten pocit existenčného kolapsu mi vydržal asi polhodinu. A potom si spomínam, ako som stál v manažérovej kancelárii a trochu previnilo som si v duchu povedal: „Doriti! Nepôjdem na turné. A možno až celý rok.“ Odrazu sa ma zmocnila neobyčajná úľava, akoby ma zaplavila vlna, cítil som eufóriu, ale aj niečo viac – akúsi bláznivú energiu.

Pocit možnosti?

Áno, ale skutočných možností. Možností, ktoré sú paradoxne spojené s bezmocnosťou. Nie možností niečo urobiť, ale možností niečo neurobiť. Odrazu som si uvedomil, že môžem byť len tak doma so svojou manželkou Susie,

a to bolo samo osebe úžasné, lebo svoj vzťah sme vždy merali mojimi odchodmi a návratmi. Odrazu som mohol byť so svojimi deťmi alebo len tak sedieť na balkóne a čítať knihy. Akoby som dostal povolenie jednoducho *byť*, bez nutnosti niečo robiť.

Ako to celé pokračovalo, vznikol dojem, že čas sa nám vymkol z rúk, dni sa zlievali jeden do druhého. Cítili ste to?

Áno, zdalo sa, že čas sa zmenil. Vyznieva to trochu neprístojne, ale v istom zmysle som si obľúbil tú zvláštnu slobodu, ktorú mi to poskytovalo. Rád som ráno vstával s tým, že mám pred sebou ďalší deň, keď môžem len existovať a nemusím nič robiť. Prestal mi v jednom kuse vyzvárať telefón a dni sa veľmi rýchlo stali nádherne rovnakými. V istom zmysle to bolo podobné, ako byť znovu feťákom, ten rituál, tá rutina, ten zvyk.

To všetko hovorím aj napriek tomu, že predchádzajúce turné, keď sme hrali naživo album *Skeleton Tree*, bolo jedným zo zásadných období môjho profesionálneho života už len tým, že som bol každý večer na pódiu a z publika vychádzala divoká energia. Ten výnimočný pocit spojenia sa ani nedá vyjadriť. Zmenilo mi to život. Nie, vlastne mi to život zachránilo! Zároveň to však bolo veľmi vyčerpávajúce, telesne aj duševne. Takže keď sa pripravované turné zrušilo, počiatočné sklamanie vystriedala úľava a naozaj aj pocit akýchsi zvláštnych a nepredvídateľných možností. Hanbím sa to aj vysloviť, lebo viem, ako ničivo zasiahla pandémie mnohých ľudí.

Z našich vtedajších rozhovorov bolo jasné, že ste už na začiatku cítili, že lockdown bude obdobím reflexie.

Inštinktívne som to vycítil. Pamätám si, že mi nepripadalo správne pokúšať sa o online vystúpenia v kuchyni, vo vani, v pyžame či ako rôzne to ešte niektorí umelci vtedy robili – všetky tie naivistické a okaté prejavy spoluúčasti. Ja som mal pocit, že sa treba len usadiť v čase a uvažovať. Mal som pocit, že ma svet umravnil. Počas toho covidového leta som prežíval zvláštne hĺbavé obdobie. Nikdy nezabudnem, ako som sedával na balkóne, veľa som čítal, napísal som hromadu nového materiálu, odpovedal som na otázky na svojej stránke The Red Hand Files. Bolo to zaujímavé obdobie aj napriek ustavičnému pulzovaniu úzkosti a hrôzy.

Pamätám sa, že sme spolu na začiatku pandémie telefonovali a povedali ste: „Toto je veľké.“

Áno, tuším som práve čítal niečo, čo mi objasnilo obrovskú silu vírusu aj to, akí sme všetci nesmierne zraniteľní a ako spoločnosť úplne nepripravení. Oboch nás vydesila tá neviditeľná vec za dverami. Vydesila všetkých. Naozaj som mal pocit, že prišiel koniec a zastihol svet v spánku. Akoby sa zhora načiahla neviditeľná ruka a vyrobila obrovskú dieru v tom, čo sme považovali za príbeh svojho života.

Pripomína mi to ideu narušeného rozprávania, o ktorom ste hovorili v súvislosti so skladaním: že témy aj významy vašich novších skladieb sú menej priamočiare a neuchopiteľnejšie.

Presne tak. Moje skladby sú určite abstraktnejšie a menej sa riadia tradičným rozprávaním. V istej chvíli ma prestalo baviť písať skladby v tretej osobe, ktoré rozprávajú usporiadaný príbeh, čo sa začal v úvode a poslušne smeroval k záveru. Jednoducho som prestal dôverovať forme. Zdalo sa mi nefér stále ľuď trápiť takýmito príbehmi. Prípadalo mi to ako tyrania. Takmer akoby som sa skrýval za týmito úhľadnými, vybrúsenými príbehmi, lebo som sa bál toho, čo vo mne vrie. Chcel som písať skladby, ktoré sú akési pravdivejšie, ktoré sú autentickejšie vo vzťahu k mojím zážitkom.

Konkrétne k vašim nedávnym zážitkom?

Áno. K zážitkom, ktoré – tak ako u väčšiny ľudí – pripomínajú trhlinu. Z čisto osobného pohľadu mi už nedávalo zmysel žiť v rámci usporiadaného príbehu. Arthur zomrel a všetko sa zmenilo. Ten pocit narušenia, narušeného života, presiakol do všetkého.

V rámci toho, čomu sa tu spolu venujeme, sa mi k tomu ťažko vracia, ale zároveň je dôležité, aby sme o tom hovorili, lebo strata syna ma definuje.

Úplne tomu rozumiem. Takže už pre vás nie je dôležité vyrozprávať priamočiary príbeh v skladbe, akákoľvek dramatická by bola?

Áno, ale nevzdal som sa vysoko vizuálnych skladieb. Ide skôr o to, že dejové línie sú pokrútenejšie, zamotanějšíe, zmrzačenejšíe – forma sama je traumatickejšia. Moja hudba začala odzrkadľovať život, ako som ho videl.

Zároveň platí, že skladby na mojich posledných albumoch sú stále príbehové, no príbehy som natlačil do mlynčeka na mäso. Napríklad album *Ghosteen* rozpráva príbeh. Rozpráva rozsiahly epický príbeh straty a túžby, ale je rozbitý, rozmetaný na kúsky.

Určite je to úplne iný druh rozprávania, oveľa ambicióznejší, dokonca konceptuálny.

Áno. Radikálne odlišný. Na tých skladbách nie je nič lineárne. Menia smer, lámu sa, dokonca sa nám rozpadajú pred očami. Tieto skladby existujú vo vlastnej podivnej realite.

Mám pocit, že niektorí fanúšikovia neboli úplne nadšení smerom, ktorým sa uberá vaša hudba.

Jasné, istá časť nespokojných starších fanúšikov chce, aby som zase písal takzvané „normálne“ skladby, ale momentálne si to neviem predstaviť. Tá hlboká nostalgia za starými skladbami stále existuje, vlečie sa za našou kapelou ako ospalý starý pes. Bad Seeds sú tu už tak dlho a majú za sebou toľko verzií, že niektorí ľudia sú veľmi naviazaní na minulosť alebo, presnejšie, na svoju vlastnú minulosť, na takzvané staré zlaté časy. Preto im predstava, že budeme robiť iný typ hudby, pripadá takmer ako zrada. A v istom zmysle to chápem, ale nostalgické či sentimentálne impulzy určitých dlhoročných fanúšikov nemôžu brzdiť prirodzený vývoj kapely. Našťastie je veľmi veľa ľudí ochotných putovať s nami, prežívať to krásne nepohodlie a nebezpečenstvo, ktoré vychádza z toho, že sa pokúšame o niečo nové.

Mám dojem, že už album Push The Sky Away, ktorý ste vydali v roku 2013, zo spätného pohľadu naznačuje ďalší vývoj, a skladby ako Higgs Boson Blues a Jubilee Street znejú akosi voľnejšie a menej lineárne. Súhlasíte?

Rozhodne je to významný album, lebo vtedy sme s Warrenom začali spolu skladať. Z tvorivého hľadiska to pre mňa bola seizmická zmena a určite som nečakal, že nájdeme skutočného spoluautora a že medzi nami zavládne hlboká synchronicita. Bola to radikálna zmena, ktorá vyšla z mojej frustrácie z tradičného spôsobu práce, keď som zvyčajne napísal skladbu a predložil ju kapele.

Mohli by sme sa porozprávať o tom, ako vznikol album Ghosteen, konkrétne o tvorivej dynamike medzi vami a Warrenom?

Najväčšia zmena bola asi v tom, že keď sme písali *Ghosteen*, s Warrenom sme čisto improvizovali. Hral som na klavíri a spieval som, Warren sa venoval elektronike, slučkám, husliam a syntáku a ani jeden z nás poriadne nechápal, čo robíme a kam smerujeme. Len sme sa ponárali do zvuku a na ceste k novému výsledku nás viedol hlas srdca aj vzájomné porozumenie. V podstate sme celé dni hrali. Potom sme sa v tom zase celé dni prehrabávali a vyberali sme časti, ktoré zneli zaujímavo. V niektorých prípadoch to bola napríklad len minúta hudby alebo jeden verš. Potom už v podstate išlo o to, ako z týchto pekných rôznorodých častí vybudovať skladbu. Náš proces strihania spočiatku pripomínal koláž alebo akúsi hudobnú montáž. Na týchto základoch sme ďalej stavali skladby.

Podľa toho, čo vravíte, by som si trúfol povedať, že v tom bol prítomný prvok náhody.

To zase nie. Neboli sme len dvaja ľudia, ktorí nevedia, čo robia. Existuje medzi nami hlboké intuitívne porozumenie a, samozrejme, dvadsaťpäť rokov spolupráce. Je to poučená improvizácia, vedomá improvizácia.

„Vedomá“ ako premýšľavá? Alebo premyslená?

Myslím tým improvizáciu, ktorá je intuitívna, ale aj premyslená, ak sa to tak dá povedať. Pokiaľ ide o texty, nikdy som neimprovizoval od základu. To treba zdôrazniť. Keďže som nad týmto projektom dlho rozmýšľal, prišiel som do štúdia s kopou nápadov a s obrovským množstvom napísaných slov, z ktorých som, mimochodom, väčšinu zahodil. Vždy však existuje niečo, čo by sa dalo nazvať textovým obsahom, a takisto určité dominantné alebo ťažiskové témy, ktorými som sa zaoberal týždne či mesiace pred nahrávaním. Je to veľmi oslobodzujúci spôsob práce.

Takže aby sme si rozumeli: neimprovizujete tak, ako džezoví muzikanti improvizujú na určitú melódiu alebo tému?

Nie, ide skôr o to, že sa pokúšame dospieť k skladbe prostredníctvom riskantného procesu improvizácie, nájsť formu pomocou hudobného dobrodružstva. Myslím si, že kľúčové by mohlo byť to, že používame akúsi vzájomnú nevedomosť, aby sme ulovili skladby.

Mám dojem, že takýto proces by v nesprávnych rukách mohol dopadnúť katastrofálne.

Väčšinou to tak aj je. Ale na album vám stačí desať skladieb, desať nádherných a fascinujúcich náhod. Musíte byť trpezlivý a vnímať malé zázraky, ktoré sú skryté v tom, čo je obyčajné. Jedným z Warrenových jedinečných darov je schopnosť sluchom zachytiť potenciál v tom, čo je ešte nevyformované a nevyvinuté. V tom je úžasný. Počuje veci úplne jedinečným spôsobom.

Jedným z dôvodov, prečo sa nám dobre spolupracuje, je to, že ja vidím, ako sa slová ovíjajú okolo časti nesformovanej hudby, ako ju spájajú a dodávajú jej význam. Je to vizuálna záležitosť, vidieť skladbu, dodať jej bohatý naratívny zámer.

Takže keď pracujete takto, v štúdiu celé hodiny upravujete aj texty?

Nie, to nikdy. Na skladbách pracujem doma, vyžadujú si veľa času a veľa premýšľania aj veľkú pozornosť a oddanosť forme. Ale keď sme v štúdiu, mením sa na mäsiara, ktorý sa teší, keď môže bez mihnutia oka odseknúť nohy vzácnemu textu. Texty v istom zmysle strácajú hodnotu a stávajú sa vecami, s ktorými sa treba hrať, ktoré treba rozštrtiť a reorganizovať. Veľmi sa teším, že som sa dostal do bodu, keď mám k svojim slovám absolútne nemišravný vzťah.

Musím povedať, že pre skladateľa je takýto spôsob práce veľmi odvážny, ba priam bezhlavo riskantný.

Improvizácia je v podstate aktom akútnej zraniteľnosti. Ale zároveň je to cesta k tvorivej slobode, k divokému dobrodružstvu, pri ktorom sa skutočne hodnotné veci neraz vynárajú vďaka hudobným nedorozumeniam. Naše improvizácie sú málokedy harmonické. Často je to zápas o nadvládu, ale potom na okamih nastane splynutie – tak trochu ako u rozhádaných milencov!

Predpokladám, že vy dvaja máte úplne odlišný temperament.

Áno, ale väčšinou sa zhodneme, aj keď sa na veci pozeráme z úplne iného uhla. Mňa dokáže rozladiť a odradiť od skladby aj maličkosť, zatiaľ čo Warren vždy vníma celok. Oveľa viac než ja sa spolieha na inštinkt. Rozozná krásu skôr než ja. Je to veľký dar.

Ale musíte si uvedomiť, že Warrenovi nezáleží na textoch tak ako mne. Oveľa viac ho zaujíma emócia, zvuk a hudba. Od začiatku vraví: „Toto je super!“, zatiaľ čo ja si až do samého konca nie som istý. Oveľa dlhšie mi trvá, kým sa so skladbou stotožním. A práve tento rozdiel medzi nami vytvára tú správnu dynamiku.